

Etkinlik/Değerlendirme

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOYUMU (18-24 Eylül 2017-İSPANYA)

İlhami AYRANCI*

Bilmem "Endülüs'ü görmeyen sosyal bilimci kör bakar" sözünü daha önce duymuş muydunuz?

Önce, üniversiteli yıllarımdan başlayarak güzel ülkemi Kırklareli'nden Mardine, Ağrı'dan Artvin Şavşat'a, Van'dan Erzurum'a, İstanbul Adalar'dan Fethiye'ye, Zonguldak'tan Antalya'ya kadar bir seyyah edasıyla notlar tutarak özel olarak gezip gördükten sonra, Avrupa'da altı yıl yaşamış ve Avrupa'nın hemen tamamını -bazı ülkeleri karayolu ile olmak üzere- çeşitli vesilelerle defalarca gezmiş, ABD'de uzun seyahatler yapmış, hac ve umre vesileleri ile Suudi Arabistan'ı ziyaret etmiş bir İlahiyatçı ve İslam tarihçisi olarak, Endülüs'ü görmemiş olmak zihnimin en müstesna köşesinde bir yürek sancısı olarak kalmıştır hep. Özellikle bu sözü duyduğumda gönlümdeki bu yaranın kanayıverdiğini hissetmişim ta derinden. Nasip bu günlereymiş işte.

18-24 Eylül 2017 tarihleri arasında İspanya Granada'da El-Hamra Sarayı'nın tam karşısında Turkish Studies-İspanya/Malaga Üniversitesi işbirliğiyle düzenlenen 'Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'na iştirak ederek "Oryantalistlerin Endülüs Alanında Yaptığı Çalışmalar" ve "Türkiye'de yapılan Endülüs Alanındaki Çalışmalar" konulu iki tebliğ sundum.

İspanya seyahatimizi, 17 Eylül 2017 Pazar günü İstanbul'dan Malaga'ya THY'nin tarifeli uçağı ile, oradan da sempozyumun yapılacağı Granada'ya karayolu ile, dönüş yolculuğumuzu da yine Malaga'dan İstanbul'a, İstanbul'dan da iç hatlarla Ankara'ya yine THY ile gerçekleştirdik.

Endülüs topraklarındaki bir haftalık misafirliğimizin ilk 3 günü sempozyum, geri kalan 4 günü de bilimsel-kültürel gezi-gözlem şeklinde gerçekleşti. Yaklaşık üç yüz katılımcının iştirak ettiği sempozyumun oldukça olumlu ve verimli geçtiğini düşünüyorum.

Bu vesile ile, siz değerli okuyucularımıza, Endülüs hakkında tadımlık da olsa özet bilgiler sunmak isterim:

Günümüzde, üzerinde Portekiz ve İspanya Devletleri'nin yer aldığı İber Yarımadası, Müslümanlar tarafından Endülüs olarak adlandırılmıştır. Bugün Endülüs, İspanya'nın

---

* Yrd. Doç. Dr. Kırıkkale İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi. e-mail, ilhami.ayranci@gmail.com

Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (18-24 Eylül 2017-İspanya)

güneyinde bulunan ve ülkenin 17 eyaletinden nüfus bakımından en büyük bölgesidir. Bu özerk bölgenin başkenti ise Sevilla şehridir.

Endülüs'ün Müslümanlar tarafından fethi, Târik b. Ziyâd'ın emrindeki kuvvetlerin 711 yılında bu topraklara ulaşması ile başlamış, yaklaşık 2-3 yıllık bir süre zarfında birçok şehrin ele geçirilmesi ile genel anlamda tamamlanmıştır.

Müslümanlar, İspanya'nın fethinin ardından bu topraklarda buldukları özellikle ilk üç asırlık süre içerisinde Batı'nın kültür ve medeniyet alanında o güne kadar görülen tartışmasız en ileri ve güçlü medeniyetini oluşturmuş, bu topraklardaki hâkimiyetlerini de sekiz asra yakın bir süre devam ettirmişlerdir.

İşte böyle bir medeniyete beşiklik eden Endülüs topraklarındaki gözlemlerimizi anlatmaya sempozyumun yapıldığı Granada şehri ile başlamak istiyorum.

Granada

Endülüs medeniyetinin bu önemli şehri, Müslüman İspanya'nın son kalesidir. Çünkü o, diğer Mağribi krallıklarından 250 yıl daha fazla ayakta kalmış, Kral XI. Muhammed'in (Muhammed b. Nasr) 1492'de Fernando ve Isabel'e teslim olması ile Granada'daki Müslüman hâkimiyeti de sona ermiştir.

Batı ile Doğu'nun aynı potada eridiği Granada şehri, sadece Sierra Nevada sıra dağlarının eteğinde bir inci gibi serilen ve dünyanın 7 harikasından biri sayılan El Hamra sarayı için bile ziyaret edilmeye değer diye düşünüyorum. Aslında El Hamra, Granada denilince ilk akla gelen yerdir.

Bizim de Granada'daki ilk durağımız, muhteşem bahçeleri ve inanılmaz güzellikteki süslemeleri ile El Hamra Sarayı oldu. Uzun saray turumuz sırasında Beni Ahmer Krallığı'nın harikalarını seyre dalarken, saray çıkışı da San Nikolas Tepesi'nden Granada'nın o muhteşem görüntüsü ile baş başa kaldık.

El Hamra'da dört ana kısım bulunmaktadır. Alcazaba, Nasrid Palaces, Partal ve Generalife.

Alcazaba, sarayın kale olarak günümüze ulaşmış şehrin panoramik manzarasını en iyi görebileceğiniz saat kulesi Torre de la Vela ile yükselen kısımdır. Sarayın geri kalanı kadar ihtişamlı olmasa da, El Hamra'nın tarihi açısından önemli bir yere sahiptir. Nasrid Palaces denilen Nasri Sarayları ise El Hamra'nın tam kalbinde yer alan en ünlü bölümdür. Buradaki el işlemleri tek kelime ile muhteşemdir. Nasri Saraylarının en önemli ve belki de en ünlü kısmı, adını 12 aslanlı şadırvanından alan Patio de Los Leones (Aslanlar Avlusu)'dir Endülüs mimarisinin ve sanatının zirve yaptığı bu avlu, ince mermer sütunları ve taş işçiliği ile herkesi etkilemektedir.

Nasri krallarının yaz meskeni olan Partal Bahçeleri ve Generalife ise El Hamra'nın diğer iki bölümüdür. Granada'ya yolu düşenlerin, El Hamra ile birlikte havuzlar ve

fiskiyeler ile dolu bu muhteşem bahçeleri gezmeden dönmemeleri gerektiğini düşünüyoruz.

Arkada Sierra Nevada dağları ve El Hamra'nın güzel kızıl surları eşliğinde bir akşam yemeği yemek ve harika fotoğraflar çekmek istiyorsanız, adresiniz labirenti andıran dolambaçlı sokakları ve bembeyaz evleri ile El Hamra'nın hemen karşısındaki Granada'nın eski şehri Albayzin mahallesidir.

Cordoba

Romalılar tarafından kurulan Cordoba, stratejik konumu sebebi ile yüzyıllarca zeytinyağı ve buğday ticaretinin merkezi olmuştur. Cordoba'nın asıl yükselişi kuşkusuz Emeviler devrinde başlamıştır. Bu dönemde Müslüman, Hristiyan ve Yahudilerin dostça yaşadığı Cordoba, önemli bilim adamı, filozof ve sanatçılar yetiştirerek yarımadanın ve Avrupa'nın bilim ve sanat merkezi haline gelmiştir. İbn Hazm ve İbn Arabi başta olmak üzere, zamanın önemli şahsiyetlerinin heykellerini şehrin her yanında bugün de görmek mümkündür.

Adını Kurtuba Halifeliğinin başkentliğini yaparak kazanan Cordoba, aynı zamanda Avrupa'daki ilk üniversiteye ve ilk şehir aydınlatma sistemine sahip olması ile ünlüdür. Cordoba eski çağlarda dünyanın en büyük camisi olan ve 1236 yılında Hıristiyanların eline geçtiğinde büyük bir kısmı kiliseye çevrilmiş dünyanın 3. büyük cami/kilisesi olan muhteşem La Mezquita'ya da ev sahipliği yapmaktadır. İspanyolcadaki beş bine yakın Arapça kelime gibi, cami anlamına gelen Mezquita'da Arapça'daki mescit kelimesinden gelmektedir.

İki Hektarlık bir alana yayılan camiinin yapımına 786 yılında başlanmış ve 200 yılda tamamlanabilmiştir. 2.000 yıllık bu şehrin en görkemli yapısı ise hiç tartışmasız dünyanın en büyük camilerinden olan, 850 adet sütun üzerinde yükselen Kurtuba Ulu Camiidir. 16. yüzyılda V. Carlos tarafından İslam mimarisinin gelmiş geçmiş en muhteşem eserlerinden biri olan caminin orta yerine yerleştirilen kilise ile birçok ögesi tahrip edilerek bozulmuş olsa da, görenlerin nefesini kesen caminin mihrabı ilk günkü ihtişamı ile günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Sevilla

Sözlerimize bir deyimle başladık yine bir deyimle devam etmek isterim: Bir özdeyişte, "İspanya'nın başkenti Madrid'dir" der ve devam eder, "ama Sevilla dünyanın başkentidir." Endülüs bölgesinin başkenti ve İspanya'nın 4. büyük şehri olan Sevilla (okunuşu: Seviyya) gezimizin son durağı oldu.

Sevilla'daki gezimizin ilk anında bizi ilk olarak Guadalquivir nehri karşıladı. Tarihi Roma köprüsünün üzerinden yürüyüp, Roma kapısını geçerek kente giriş yaptık.

Sevilla'da görülmesi gereken yerlerin başında şehrin orta yerinde bulunan Ulu Cami yıkılarak 100 yıllık bir sürede inşa edilen Gotik Katedral gelmektedir. Dünyadaki en

Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (18-24 Eylül 2017-İspanya)

büyük katedrallerden birisi olan bu yapı büyüklük açısından sadece Roma'daki San Pietro ve Londra'daki St. Paul's katedrallerinin gerisinde kalmaktadır. Eski bir Musevi mahallesi olan ve katedralin etrafına yayılmış olan Santa Cruz bölgesi labirentvari sokakları, restoranları ve hediyelik eşya dükkânları ile şehrin turistik kalbidir denilse hata olmaz.

Aslında Sevilla'nın asıl simgesi, Katedrali bile gölgesinde bırakan eski Ulu Camiden yadigâr kalan minaresi, bugünkü adı ile Giralda çan kulesidir. Her ne kadar cami yıkılsa da hayatınızda görebileceğiniz eşsiz güzellikte ve özellikteki minaresi hala bütün ihtişamı ile ayaktadır.

Sevilla'da en çok turist çeken yerlerin başında gelen ve alışılmışın dışında merdivensiz olarak inşa edilmiş olan bu minareye isteyenler, 300 metrelik hafif meyilli yolu adımlayarak çıkabilmektedir. Öylesine geniş ve makul meyille yapılmış bir iç mekân yoludur ki bu, zamanında en tepe noktaya kadar atların dahi çıkabildiği söylenmektedir. 31 katlı dolambaçlardan meydana gelen bu minare, içiyle ve dışıyla hala öylesine etkilidir ki, bu güzelliği kelimelerle anlatmak kâbil değildir.

Son söz:

Son söz sadedinde şunları da eklemek istiyorum: Müslümanlar Endülüs'te öylesine bir medeniyete imza atmıştır ki, aradan geçen beş asırdan fazla bir süreye rağmen, bu medeniyeti anlatırken de, -sizin de şahitlik ettiğiniz gibi- yazılanları okurken de heyecanlanmaktadır insan.

Bu medeniyetin, Batı aydınlanmasını tetiklediği gibi, Doğu medeniyeti üzerinde de derin izler bıraktığını rahatlıkla söyleyebiliriz. İşte bu sebeple, Endülüs medeniyetinin izleri takip edilerek, bize bıraktığı miras elden geldiğince ayrıntılı bir şekilde öğrenilmeli ve yeni nesillere de öğretilmelidir diye düşünüyorum.

Söylenene göre, 525 yıl önce şehri terk etmek zorunda kalan Endülüslüleri, geride bıraktıkları bu önemli hatıraları için o kadar çok gözyaşı dökmüştür ki, İslam tarihinde Kerbela olayından sonra hiçbir şey için bu kadar gözyaşı dökülmemiştir. Granada'da bugün, İspanyolların Sultan Ebu Abdullah'ın İspanya'daki son İslam toprağı da elden çıkarken oturup ağladığını iddia ettikleri tepeyi gösteren, "Arabın ağladığı yer" olarak işaretlenmiş küçük bir sütun bile bulunmaktadır.